

26.5.2020

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi
oppivelvollisuus@minedu.fi

Suomen Yrittäjien lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi, VN/1985/2020-OKM-1.

Suomen Yrittäjät kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta lausua näkemyksemme luonnoksesta hallituksen esitykseksi oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Suomen Yrittäjien kanta esitettyjen uudistusten sisältöön, laajuuteen ja voimaantulon ajankohtaan:

Suomen Yrittäjät pitää oppivelvollisuuden laajentamisen taustalla olevaa tavoitetta perusteltuna. On tärkeätä, että jokainen perusopetuksen päättävä nuori suorittaa toisen asteen tutkinnon ja siirtyy sen jälkeen mahdollisimman ripeästi työhön tai jatko-opintoihin.

Mielestämme esitetty oppivelvollisuuden laajentamisen malli on kuitenkin erittäin ongelmallinen, koska se ohjaa merkittävän osan niukoista koulutuksen lisäresursseista maksuttomiin oppimateriaaleihin, työvälineisiin, -asuihin ja -aineisiin, ylioppilastutkintomaksuihin sekä yli viiden kilometrin koulumatkoihin opetuksen ja ohjauksen sijaan. Maksuttomuus pätesi aina siihen asti, kunnes henkilö täyttää 20 vuotta. Toisen asteen koulutuksen maksuttomuus nyt esitetyssä laajuudessaan on harkitsematon uudistus tilanteessa, jossa koronakriisi lisää julkisen talouden kestävyysvajetta ja jossa etenkin toisen asteen ammatillisen koulutuksen resursseista on edellisten hallituskausien aikana jouduttu leikkaamaan.

Uudistuksen tavoitteen saavuttamiseksi esitämme, että lisäresurssit suunnattaisiin varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen. Lisäresurssit olisi käytettävä erityisesti perusopetuksen joustavampaan ja yksilöllisempään toteuttamiseen hyödyntämällä nykyistä monipuolisemmin erilaisia oppimisympäristöjä sekä oppimisteknologiaa. Näin nuorille luotaisiin nykyistä paremmat edellytykset ja valmiudet jatko-opintoihin. Koronakriisin aikana on

perusopetuksen pitkään jatkunut etäopetus entisestään lisännyt osaamisvajetta niillä oppilailla, jotka muutoinkin tarvitsisivat henkilökohtaista lisäopetusta ja ohjausta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että oppivelvollisen on hakeuduttava perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen ennen perusopetuksen viimeisen vuosiluokan tai aikuisten perusopetuksen päättymistä. Oppivelvollisella on oikeus saada riittävästi oppilaanohjausta tai opinto-ohjausta sekä muuta ohjausta hakuvelvoitteidensa täyttämiseksi. Perusopetuksen järjestäjän tehtävänä on ohjata ja valvoa, että sen oppilaana oleva oppivelvollinen täyttää hakeutumisvelvollisuutensa. Mielestämme esityksessä ehdotettu hakeutumisvelvollisuus ja siihen liittyvä perusopetuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu ovat tärkeitä kehittämiskohteita, mutta ne voidaan toteuttaa ilman hallituksen esittämää laajaa oppivelvollisuus uudistusta.

Resursseja olisi suunnattava myös kohdennetummin toisen asteen koulutuksessa vaikeuksia kokeville tai sen keskeyttäville nuorille. Jotta toisen asteen opinnoissa ylitsepääsemättömiä haasteita kohtaavat opiskelijat saadaan tuen piiriin nyt esitettyä oppivelvollisuusmallia kustannustehokkaammin, esitämme vaihtoehtoisia malleja. Tässä mallissa perusopetuksen oppivelvollisuuden ajallinen perälauta siirrettäisiin 18 ikävuoteen. Samalla oppivelvollisuuden määritelmä päivitetäisiin siten, että se kattaisi perusopetuksen oppimäärän lisäksi muut toisen asteen opinnoissa tarvittavat valmiudet. Jos alle 18-vuotias henkilö keskeyttäisi toisen asteen opintonsa, todettaisiin, että hänellä ei ole toisen asteen opinnoissa tarvittavia valmiuksia, jolloin hän jatkaisi oppivelvollisuuttaan hänelle sopivalla tavalla. Näin oppivelvollisuuden laajennus rajautuisi tarkoituksenmukaisemmin.

Jatkava oppivelvollinen olisi oikeutettu ja veloitettu osallistumaan häntä tukeviin toimintoihin, joihin voitaisiin yhdistää perus- ja toisen asteen sisältöjä, valmistavia opintoja sekä tarvittaessa myös kuntoutusta. Tuki järjestettäisiin pääsääntöisesti toisen asteen oppilaitoksen yhteydessä, eikä opiskelijan tarvitsisi konkreettisesti palata peruskouluun. Käytännössä hallituksen esittämä uusi nivelvaiheen tutkintokoulutukseen valmentava koulutus voisi vastata jatkavien oppivelvollisten tuesta. Oppija siirtyisi takaisin tutkintovoitteiseen koulutukseen oppivelvollisuudessa kuvatut valmiudet täyttäessään. Vastuun jatkavasta oppivelvollisesta ottaisi hänen asuinkuntansa.

Tässä mallissa resurssit kohdentuisivat sitä eniten tarvitseville opiskelijoille, kun ne eivät hajautuisi koko ikäluokan oppimateriaaleihin ja koulumatkoihin. Taloudellisia haasteita toisen asteen opinnoissa kokevia nuoria voitaisiin tukea kohdennetusti harkinnanvaraisella oppimateriaalillisella.

Ottaen huomioon koronapandemian koulutuksen järjestäjille ja muille uudistuksen avaintoimijoille aiheuttaman paineen, pidämme uudistuksen voimaantulon aikataulua liian kireänä. Valmistelua on syytä jatkaa, ja laki voisi tulla voimaan aikaisintaan 1.8.2022.

Lausunnon keskeinen sisältö

- Oppivelvollisuuden laajentamisen taustalla oleva tavoite on perusteltu.
- Oppivelvollisuuden laajentamisen malli on kuitenkin erittäin ongelmallinen, koska se ohjaa merkittävän osan niukoista koulutuksen lisäresursseista muuhun kuin opetukseen ja ohjaukseen.
- Toisen asteen koulutuksen maksuttomuus nyt esitetyssä laajuudessaan on harkitsematon uudistus tilanteessa, jossa koronakriisi lisää julkisen talouden kestävyysvajetta.
- Lisäresurssit olisi suunnattava varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen käyttäen ne erityisesti perusopetuksen joustavampaan ja yksilöllisempään toteuttamiseen.
- Resursseja olisi suunnattava myös kohdennetummin toisen asteen koulutuksessa vaikeuksia kokeville tai sen keskeyttäville nuorille.
- Hallituksen esityksessä ehdotettu hakeutumisvelvollisuus ja siihen liittyvä perusopetuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu ovat tärkeitä kehittämiskohteita, mutta ne voidaan toteuttaa ilman hallituksen esittämää näin laajaa oppivelvollisuuden uudistusta.
- Uudistuksen valmistelu- ja voimaantuloaikataulu on vallitsevissa poikkeusoloissa liian kireä. Uudistuksen valmistelua on jatkettava ja voimaantuloa lykättävä.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Mika Kuismanen
pääekonomisti

Marja Vartiainen
koulutusasioiden asiantuntija